Petri Syrjänen, budgetråd
Filip Kjellberg, konsultativ tjänsteman

19.10.2020

Grundlagsutskottet

Hörande 22.10.2020

Regeringens proposition om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland (RP 19/2020 rd)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås det att avräkningsgrunden enligt självstyrelselagen för Åland höjs till 0,47 procent från ingången av 2021.

Bakgrund

Det ekonomiska systemet för landskapet Åland, dvs. avräkningssystemet, är uppbyggt så att de skattskyldiga betalar skatt till staten enligt samma grunder som de skattskyldiga i övriga delar av landet. Via statsbudgeten överförs medel till landskapet för finansiering av de utgifter som hänför sig till självstyrelsen. Detta sker enligt självstyrelselagen huvudsakligen genom avräkning, skatteavräkning och extra anslag. Landskapet har fri budgeteringsrätt, dvs. skattemedlen får användas på det sätt som Ålands lagting beslutar.

Riksdagen godkände under den förra valperioden att man skulle låta regeringens proposition med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland (VLF 2/2019 rd) vila över valet. I propositionen föreslogs det att kapitlet om landskapet Ålands ekonomi ändras i självstyrelselagen. Enligt 46 § 1 mom. beräknas avräkningsbeloppet så att de i statsbokslutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för skatt på förvärvs- och kapitalinkomster, rundradioskatt, källskatt som betalas av begränsat skattskyldiga, samfundsskatt, tonnageskatt, lotteriskatt samt nya statslån (avräkningsbasen) multipliceras med ett visst relationstal (avräkningsgrunden). Avräkningsbasen är snävare än i den lag som gäller ännu till slutet av 2020. Enligt 47 § 1 mom. är avräkningsgrunden 0,45 procent. Eftersom lagarna om landskaps- och vårdreformen inte stiftades under den förra valperioden, förändrades de ekonomiska konsekvenserna av den proposition som lämnats vilande. Riksdagen godkände den 13 december 2019 den proposition som lämnats vilande genom ett beslut som understöddes av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Samtidigt godkände riksdagen

följande uttalande: ”Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar en proposition om ändring av avräkningsgrunden enligt 47 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland till 0,47 procent från ingången av 2021.”

Ålands lagting har den 14 februari 2020 lämnat sitt bifall till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland (VLF 2/2019). Republikens president har stadfäst lagen (98/2020) den 28 februari 2020. Lagen träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslaget och dess konsekvenser

Enligt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i den lag (98/2020) som stadfästs ska avräkningsgrunden ändras om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar enligt de bestämmelser i 47 § 2–4 mom. som gällde vid lagens ikraftträdande eller om det annars finns vägande skäl för ändring innan lagen har trätt ikraft. Det har inte skett sådana förändringar i grunderna för statsbokslutet som avses i den ovannämnda bestämmelsen. Regeringen anser att det är fråga om ett sådant vägande skäl som nämns i ikraftträdandebestämmelsen. Därför föreslås det att avräkningsgrunden enligt den stadfästa lagen höjs till 0,47 procent att gälla tillsvidare när det gäller avräkningar som verkställs från och med 2021. Avsikten är att den ekonomiska nivån för överföringarna till Åland bevaras på den nivå som avses i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland (RP 320/2018 rd).

Efter det att regeringspropositionen lämnades har de uppskattade beloppen av överföringarna till Åland ändrats främst på grund av att statens inkomstposter sjunkit till följd av coronapandemin.

I finansutskottets utlåtande (FiUU 3/2020 rd) till grundlagsutskottet presenteras finansministeriets senaste uppskattning av överföringarna till landskapet Åland under åren 2020–2023. Efter att finansutskottet lämnat sitt utlåtande har finansministeriet offentliggjort ett förslag om en sjunde tilläggsbudget för 2020. Enligt tilläggsbudgeten skulle anslaget under moment 28.80.30 ”Avräkning till Åland” sänkas med 4 476 000 euro, varav 1 536 000 euro föranleds av en ändring i de uppskattade inkomsterna i statsbudgeten för 2020 och 2 940 000 euro av den slutliga avräkningen för 2019 som Ålandsdelegationen fastställt. Enligt planerna ska tilläggsbudgetpropositionen lämnas till riksdagen den 29 oktober 2020. Finansutskottet har i sitt utlåtande beaktat ändringen som föranleds av den slutliga avräkningen för 2019. Det är osäkert om avdraget, som beror på minskade inkomstposter, verkställs i utbetalningarna för 2020 eller när den slutliga avräkningen för 2020 fastställs 2021. Det beror på om Ålandsdelegationen fattar beslut om att sänka förskottet på avräkningen för 2020.

Ändringen enligt den stadfästa lagen (98/2020) och höjningen av avräkningsgrunden till 0,47 procent kommer att öka utgifterna i statsbudgeten med uppskattningsvis sammanlagt 8,2 miljoner euro på 2021 års nivå jämfört

med en situation där 2020 års lagstiftning gällde. Om sänkningen av lotteriskatten inte beaktas, är ändringseffekten cirka 12,5 miljoner euro. År 2022 uppskattas överföringarna enligt självstyrelselagen utan överföringarna under övergångsperioden vara cirka 20 miljoner euro större än enligt de uträkningsgrunder som gäller 2020.

Lagstiftningsordning

Enligt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av självstyrelselagen för Åland (98/2020) ska avräkningsgrunden ändras om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar enligt de bestämmelser i 47 § 2–4 mom. som gällde vid lagens ikraftträdande eller om det annars finns vägande skäl för ändring innan lagen har trätt ikraft. På ändring av avräkningsgrunden tillämpas då de bestämmelser i 47 § 5 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Enligt det sistnämnda lagrummet bestäms en ändring av avräkningsgrunden genom rikslag med lagtingets samtycke.

Samband med andra propositioner

Efter att regeringens proposition lämnades har ett utkast till lagstiftning om social- och hälsovårdsreformen sänts på remiss. Med stöd av utkastet finns det inte behov av att ändra den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland.

Lagtingets samtycke

Ålands lagting har den 1 juni 2020 lämna sitt bifall till att propositionen godkänns.